

**Zápis z pátého zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků
Evropského soudu pro lidská práva a provádění Evropské úmluvy o lidských právech
konaného dne 22. listopadu 2018**

Dne 22. listopadu 2018 od 14 hodin se na Ministerstvu spravedlnosti konalo páté zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva a provádění Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen po řadě „Kolegium“, „Soud“ a „Úmluva“) jako poradního orgánu vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudem.

(...)

ROZHODNUTÍ SOUDU PROTI OSTATNÍM STÁTŮM

D. – BLOKHIN PROTI RUSKU

Zástupce KVZ VÍT A. SCHORM vyzdvihl, že v dané záležitosti nejde už jen o výkon nadepsaného rozsudku proti třetímu státu, jelikož obdobná problematika je nastolena i v kolektivní stížnosti *International Commission of Jurists*, která byla proti České republice podána u EVSP v dubnu 2017.

Zástupkyně KVZ E. HRONOVÁ představila vývoj od posledního zasedání Kolegia. Z podnětu Kolegia byla na MSp ustavena pracovní skupina, která se sešla dvakrát, naposledy v červnu 2018. Na danou problematiku přetrvávají rozdílné pohledy. Část členů pracovní skupiny má pochybnosti o potřebnosti změn právní úpravy za účelem posílení procesních záruk pro nezletilé děti do 15 let věku v řízení o činu jinak trestném. Převážilo stanovisko, že situaci je nutné podrobit pečlivému zkoumání, zejména jak probíhá kontakt policie s nezletilými, a zda při něm dochází k nežádoucím pochybením (nátlak, absence poučení o právu nevypovídat, porušování zákazu sebeobviňování apod.). Za tímto účelem byl osloven Institut pro kriminologii a sociální prevenci („IKSP“), z jednání s nímž nicméně vyplynulo, že zejména s ohledem na důvěrnost policejních spisů, nepravděpodobnost, že by v nich byla zaznamenána případná pochybení, absenci přístupu IKSP k dotčeným dětem, výzkum není proveditelný. Za daných okolností proto nejspíš nezbude než vyčkat na rozhodnutí EVSP ve věci *International Commission of Jurists proti České republice*.

Zástupce MPSV Z. KAPITÁN vyjádřil ochotu zajistit zapojení dětí do výzkumu. V dané věci je hlavní překážkou neochota některých členů pracovní skupiny změnit své smýšlení. Je třeba překročit formální vnímání práva a jeho systematiky. Dítěti je ve výsledku jedno, zda jde o řízení občanskoprávní nebo trestní. Je-li pracovní skupina rozdělena na dva názorové proudy, tím spíše by Kolegium mohlo zaujmout jasné stanovisko, jakým směrem by se měla další činnost pracovní skupiny ubírat.

Zástupkyně Českého helsinského výboru L. RYBOVÁ podpořila názor, že by měly pokračovat snahy o zmapování dané problematiky. Nejde o problematiku novou. Tyto problémy jsou známé již 20 let, a přesto se jejich řešení neustále odkládá. Pokud není schopno udělat analýzu IKSP, nelze poznatky z praxe získat jinými cestami, např. oslovit jiné orgány? Brání absence empirických poznatků z praxe tomu, aby pracovní skupina navrhla nějaká systémová řešení?

Zástupce KVZ VÍT A. SCHORM konstatoval, že překážky, které IKSP brání v provedení výzkumu, lze obecně vztáhnout i na jiné orgány. Zástupci IKSP nejsou nekritickými zastánci stávající právní úpravy, jen poukazují na to, že větší podíl trestně procesních prvků může posunout tato řízení jinam, než bylo tvůrci právní úpravy zamýšleno. Dále vyjasnil, že záměrem KVZ rozhodně není, aby byly práce pozastaveny natrvalo, ale pouze přechodně do vydání rozhodnutí EVSP. Lze přitom spíše očekávat, že EVSP dospěje k závěru o porušení Evropské sociální charty („Charta“), takže bude příležitost se k věci vrátit. Pokud však budou náměty na další postup, lze v mezidobí vyzkoušet i jiné cesty, jak danou problematiku prozkoumat.

Zástupce MPSV Z. KAPITÁN připomněl, že část pracovní skupiny zastává názor, že žádný problém neexistuje. Tvrdí, že dokud Česká republika nebyla odsouzena, nelze činit ukvapené závěry, *nota bene* za situace, kdy ani Ústavní soud rozpor stávající právní úpravy nedeklaroval. Nadepsaný rozsudek se přitom netýká České republiky. Tvrdí-li ostatní členové pracovní skupiny opak, mají předložit důkazy o tom, že v praxi k pochybením dochází. Jinými slovy změna je podmíněna tím, že její zastánci podrobí praxi zkoumání. Překážkou takového výzkumu je mlčenlivost a složitý přístup k dotčeným dětem. Pokud takový výzkum nelze provést, nezbyvá než vyčkat na rozhodnutí EVSP.

Zástupce KVZ VÍT A. SCHORM stručně dodal, že absence judikatury k dané problematice může být dána zkrátka tím, že jsou dotčeny děti, které se samy k zahajování řízení zpravidla neuchylují. Tento jev je známý i ze Štrasburku, kde jsou stížnosti podané dětmi samotnými ojedinělé.

Zástupkyně legislativního odboru Msp P. BELLOŇOVÁ poznamenala, že pokud by mělo dojít na legislativní změny, byl by za ně odpovědný právě útvar pod jejím vedením. V takovém případě musí legislativa přispěchat s pádnými a objektivními důvody, proč je změna právní úpravy nezbytná. To platí tím palčivěji v situaci, kdy je navrhováno povinné právní zastoupení, jehož náklady by měl nést stát. K prosazení změn právní úpravy je tudíž nevyhnutelné mít v rukou přesvědčivé podklady.

Zástupce MPSV Z. KAPITÁN podotkl, že ani samotná pracovní skupina dosud nedospěla k závěru o potřebě legislativních změn. Nelze vyloučit, že by stačila změna metodických doporučení. Problém nicméně nelze zužovat jen na povinné právní zastoupení, neboť jeho podstata je širší.

Zástupce Ústavního soudu L. MAJERČÍK vznesl dotaz, zda nelze k výzkumu využít zjištění orgánů sociálně-právní ochrany dětí („OSPOD“). Od nich by snad měly být přinejmenším v anonymizované formě zjistitelné údaje o počtech případů, kdy policejní orgán kontaktoval zákonné zástupce a kdy přizval samotný OSPOD.

Zástupce KVZ VÍT A. SCHORM připustil, že by navržený postup mohl být použitelný.

Členka Poslanecké sněmovny K. VALACHOVÁ uvedla, že dílčí údaje by mělo být možné získat od státních zastupitelství, případně MŠMT. Asi před rokem či dvěma byla zpřísněna právní úprava při útocích dětí na děti, nebo na učitele ve školách. Praxe ukázala, že policie postupuje nejednotně nebo v případě návštěvy školy situaci podceňuje. Ředitelům škol byla proto uložena povinnost informovat o těchto incidentech krajská státní zastupitelství. Od nich by data mohlo mít i MŠMT.

Závěry:

Kolegium vzalo na vědomí vývoj v dané záležitosti a vyslovilo se ve prospěch hledání dalších způsobů zmapování praxe při výsleších dětí mladších 15 let podezřelých ze spáchání činů jinak trestných ze strany policejních orgánů, a to bez ohledu na skutečnost, že o kolektivní stížnosti *International Commission of Jurists proti České republice* nebylo dosud rozhodnuto.

V Praze dne 28. listopadu 2018